

Studerande kvinnors och mäns ekonomiska och sociala situation

Kortrapport november 2016

CSN

Innehåll

- 4** Om undersökningen
- 5** Stöd från familj och vänner kan ge kvinnor en bättre studiesituation
- 7** Kvinnor och män gör likvärdig bedömning av studieekonomin
- 10** Män mindre försiktiga än kvinnor i sitt låntagande
- 13** Yngre kvinnor känner sig ofta stressade
- 16** Diskussion och slutsatser

Om undersökningen

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. För att kunna bedöma mäns och kvinnors möjligheter i samhället ställs det krav på underlag som möjliggör en analys ur ett könsperspektiv.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har i uppdrag att genom bevakning och analys av studerandes sociala och ekonomiska situation säkerställa myndighetens kunskap inom området. CSN har även i uppdrag att bedriva ett arbete med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen.

CSN genomför regelbundet enkätundersökningar för att inhämta de studerandes egna uppgifter om sin ekonomiska och sociala situation. Den senaste genomfördes hösten 2015. Resultatet från undersökningen har presenterats i rapporten Studerandes ekonomiska och sociala situation 2015.

Syftet med denna rapport är att, med utgångspunkt i enkätsvaren, särskilt belysa skillnader och likheter mellan studerande kvinnor och män i deras upplevelse av sin studiesituation, studieekonomi och hälsosituation, samt i upplevelsen av studiestödet. Avsikten är att presentera ett underlag som ytterligare kan öka förståelsen av studier och studiestöd ur ett könsperspektiv.

Mer information

Denna rapport bygger på enkätsvar från en omfattande enkätundersökning. Hela undersökningen presenteras i rapporten Studerandes ekonomiska och sociala situation 2015, vilken finns tillgänglig på CSN:s hemsida: www.csn.se/om-csn/rapporter.

Stöd från familj och vänner kan ge kvinnor en bättre studiesituation

Kvinnor är något mer positiva till sin studiesituation än män. Av samtliga kvinnor svarar 79 procent att studiesituationen är ”bra” eller ”mycket bra”. Motsvarande andel av männen är 76 procent. Andelen studerande som är nöjda med studiesituationen minskar med stigande ålder, något som gäller såväl för kvinnor som för män.

I den äldsta åldersgruppen, studerande som är 35 år eller äldre, är förhållandet mellan könen det omvända, dvs. andelen män som bedömer studiesituationen som ”bra” eller ”mycket bra” är högre än andelen kvinnor.

Kvinnor svarar något oftare än män att det går bra eller mycket bra att kombinera studierna med privatlivet. Det svarar 70 procent av kvinnorna och 68 procent av männen. Bland studerande som är 35 år eller äldre är upplever dock män att det går bättre att kombinera studierna med privatlivet än vad kvinnor gör. Kvinnor i denna åldersgrupp tycker dessutom oftare än män i samma åldersgrupp att studietempot är för högt. Bland kvinnor 35 år eller äldre svarar 26 procent att studietempot är för högt, jämfört med 19 procent av männen. Upplevelsen av studietempo och möjligheten att kombinera studierna med privatlivet kan därmed vara två faktorer som gör att dessa lite äldre studerande kvinnor är mindre nöjda med sin studiesi-

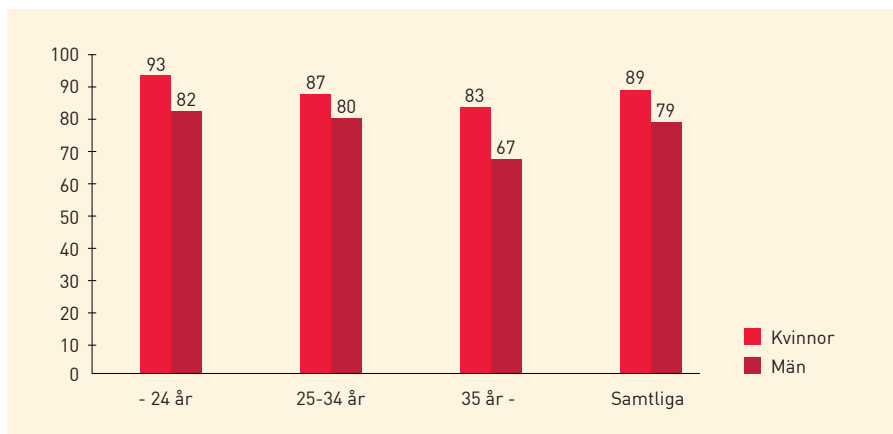
tuation än män i samma åldersgrupp. Förekomsten av barn verkar dock ha mindre betydelse. Exempelvis anser kvinnor utan barn som är 35 år och äldre oftare att det är svårt att kombinera studierna med privatlivet än kvinnor i samma åldersgrupp som har barn.

Det är vanligare att kvinnor upplever att de får stöd i sina studier av familj och vänner än att män upplever det. Skillnaderna mellan hur kvinnor och män upplever stödet från familj och vänner kvarstår oavsett åldersgrupp. Störst är skillnaden bland studerande som är 35 år eller äldre. I denna åldersgrupp upplever 83 procent av kvinnorna och 67 procent av männen att de har stöd från familj och vänner. Att kvinnor oftare upplever att de får stöd i sina studier kan vara en bidragande orsak till att kvinnor oftare än män gör en positiv bedömning av sin studiesituation. För både män och kvinnor gäller att ju yngre man är, desto mer stöd upplever man att man får. Minskande stöd från omgivningen kan vara en bidragande orsak till att både kvinnor och män med stigande ålder upplever att studiesituationen blir sämre.

Både män och kvinnor som har barn är totalt sett något mindre nöjda med sin studiesituation än studerande som inte har barn. Skillnaden i förhållande till dem

DIAGRAM 1 Andel kvinnor och män som svarat "Ja, i allra högsta grad", "Ja, till stor del" eller "Ja, till viss del" på frågan: **Upplever du att du får stöd i dina nuvarande studier från familj och vänner?**

Fördelat efter ålder. Andelar i procent.

som inte har barn är dock liten. Kvinnors bedömning av studiesituationen blir lite sämre ju äldre barnen blir. Män gör en mer likvärdig bedömning av studiesituationen oavsett barnens ålder. Sett till svaren i enkätundersökningen tycks alltså inte studiesituationen, som man kanske skulle tro, vara svårare under småbarnsåren.

En skillnad mellan män och kvinnor värd att notera är att framför allt yngre kvinnor ofta ställer så höga krav på sig själva att

dessa krav upplevs negativa för studierna. Bland studerande kvinnor yngre än 25 år upplever 25 procent att egna prestationskrav påverkar studierna negativt och bland dem i åldern 25–34 år är denna andel 30 procent. Bland män är motsvarande andelar 19 respektive 22 procent. Kraven på den egna prestationen hänger sannolikt samman med att yngre kvinnor väldigt ofta upplever att de är stressade och trötta (se även nedan).¹

¹ Se även CSN (2013). Studerande kvinnors och mäns upplevelse av sin hälsa. Rapport 2013:1.

Kvinnor och män gör likvärdig bedömning av studieekonomin

Kvinnor och män som är yngre än 25 år är förhållandevis ofta nöjda med den ekonomiska situationen under studietiden. Både bland kvinnor och män är det 67 procent som anger att ekonomin är ”ganska bra”, ”bra” eller ”mycket bra”. Andelen minskar dock till drygt 60 procent när de studerande når 25-årsåldern. Kvinnor och män i olika åldrar gör likvärdiga bedömningar av sin ekonomiska situation. Studerande som har barn har generellt sett en något mer negativ syn på sin ekonomiska situation. Kvinnors bedömning av sin ekonomiska situation under studietiden är dock totalt sett likvärdig med männens trots att kvinnor oftare har barn.

Även studerande kvinnor och män på olika utbildningsnivåer upplever sin studieekonomi tämligen likvärdigt. På den grundläggande nivån, där de studerande i genomsnitt är äldre än studerande på andra nivåer och de flesta har invandrat till Sverige, är dock andelen män som upplever sin ekonomi som god klart lägre än andelen kvinnor. Av männen svarar 50 procent att de upplever sin ekonomi som

”ganska bra”, ”bra” eller ”mycket bra”; 60 procent av kvinnorna som studerar på denna nivå anger att ekonomin övervägande är god. En bidragande orsak till denna skillnad mellan kvinnor och män skulle kunna vara att män som studerar på grundskolenivå mycket sällan anger att de får ekonomiskt stöd från en partner. Bara 8 procent av männen anger detta. Av kvinnorna som studerar på grundskolenivå anger 20 procent att de får ekonomiskt stöd från en partner. Detta kan i sin tur bero på att kvinnor som kommer till Sverige som flyktingar eller anhöriginvandrare har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden än män i samma situation.²

Boendekostnaden är ofta studerandes tyngsta utgiftspost. Kvinnor och män har liknande kostnader för boendet, med ett undantag: Yngre män har betydligt oftare än yngre kvinnor ingen kostnad alls för sitt boende. Hela 22 procent av studerande män yngre än 25 år anger att de saknar kostnader för boendet, jämfört med 15 procent av kvinnorna. Detta hänger sannolikt samman med att män oftare än

² SOU 2012:69. Med rätt att delta. Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden.

kvinnor bor kvar hos sina föräldrar och oftare får ekonomiskt stöd från föräldrarna. Exempelvis anger 13 procent av männen yngre än 25 år att de får kost och logi hos föräldrarna, jämfört med 9 procent av kvinnorna i samma åldersgrupp.

Oavsett åldersgrupp får en högre andel av kvinnorna än av männen ekonomiskt stöd från make, maka, partner, sambo eller pojk- och flickvän. För både kvinnor och män ökar andelen som får stöd från en partner med stigande ålder. Av studerande kvinnor 35 år eller äldre uppger t.ex. 23

procent att de får ekonomiskt stöd från en partner, jämfört med 14 procent av männen i samma ålderskategori.

Kvinnor arbetar betydligt oftare vid sidan av studierna än vad män gör. Detta gäller för samtliga åldersgrupper. Gemensamt för såväl kvinnor som män är att de som är 35 år eller äldre arbetar i högre utsträckning än yngre. Dessa skillnader mellan kvinnors och mäns arbete gäller samtliga studerande såväl som enbart studerande med studiemedel.

TABELL 1 Svar på frågan: Arbetade du vid sidan av dina studier under vårterminen 2015?

Fördelat efter kön och ålder. Andelar i procent.

		Arbetar inte	Arbetar både vardagar och helger	Arbetar enbart vardagar	Arbetar enbart helger
Kvinnor	- 24 år	55	23	11	11
	25 - 34 år	48	27	17	8
	35 år -	37	22	37	5
	Samtliga kvinnor	49	24	18	8
Män	- 24 år	67	17	7	9
	25 - 34 år	53	24	13	11
	35 år -	43	27	25	5
	Samtliga män	58	21	12	9

Orsakerna till att kvinnor och män arbetar vid sidan av studierna är ganska likartade. Det vanligaste svaret på frågan om den främsta orsaken till arbete, är att man

arbetar för att få extrapengar. Detta anger 27 procent av männen och 29 procent av kvinnorna. Bland studerande som är 35 år eller äldre är det dock bara ca 10 procent

av både kvinnor och män som anger att de främst arbetar för att få extrapengar. För lite äldre studerande är arbete ofta den huvudsakliga sysselsättningen och studierna ses som bisysslan.

Kvinnor arbetar oftare än män med avsikten att minska sitt låntagande. Av kvinnorna anger 14 procent att det främsta skälet till att de arbetar är att slippa ta lån, jämfört med 8 procent av männen. Vanligast är detta bland kvinnor yngre än 25 år där hela 18 procent anger att de i första hand arbetar för att slippa låna, vilket kan jämföras med 10 procent av männen i samma åldersgrupp. I sammanhanget ska det noteras att män tar studielån oftare än kvinnor; 71 procent av de manliga studiemedelstagarna tar lån och 68 procent av de kvinnliga.³

Orsakerna till att *inte* arbeta är ungefär desamma för kvinnor och män. Det genomgående viktigaste skälet till att studerande avstår från arbete är att de vill koncentrera

sig på studierna, vilket gäller för både kvinnor och män och oavsett åldersgrupp. Fler kvinnor än män anger dock att de skulle vilja arbeta men att studierna är för krävande för att det ska vara möjligt. Detta anger 19 procent av kvinnorna och 14 procent av männen. Kvinnor anger dessutom oftare än män att familjesituationen inte tillåter arbete. Detta är särskilt vanligt bland studerande som är minst 25 år. I åldersgruppen 25–34 år anger 12 procent av kvinnorna men bara 4 procent av männen att familjesituationen inte tillåter något arbete. Detta beror huvudsakligen på att kvinnor med barn i denna åldersgrupp ofta bedömer att de inte har möjlighet att arbeta vid sidan av studierna, vilket hela 40 procent av de kvinnor som har barn anger. Av de män som har barn i samma åldersgrupp anger 26 procent att familjesituationen är den främsta orsaken till att de inte arbetar. Dessa svar tycks spegla att kvinnor tar ett större ansvar för barn och familj.

³ CSN (2016). Studiestödet 2015. Rapport 2016:4.

Män mindre försiktiga än kvinnor i sitt låntagande

Studiemedlen, bidrag och lån, är avsedda att kunna täcka levnadsomkostnader. Av dem som studerade med bidrag och full lånedel 2015 bedömde 40 procent att studiemedlen helt täckte levnadsomkostnaderna.

Ju äldre de studerande är, desto mindre tillräckliga bedömer de studiemedlen. Detta gäller både kvinnor och män och det finns inga betydande skillnader mellan könen. Att äldre generellt sett upplever att studiemedlen räcker sämre beror sannolikt på att äldre många gånger har högre utgifter än yngre, bl.a. för boende och barn. Både studiemedelstagare med barn och de som har höga boendekostnader tycker att studiemedlen räcker sämre än dem utan barn och dem med lägre boendekostnader. Framför allt skiljer sig boendekostnaderna åt mellan åldersgrupperna. Bland dem som är minst 35 år har nästan en tredjedel en boendekostnad som överstiger 7 000 kronor i månaden, något som är ovanligt i de yngre åldersgrupperna.

Män som tar studielån är något mer opåverkade än kvinnor av att studielånet ska betalas tillbaka. Av samtliga män som tar studielån svarar 69 procent att de inte påverkas av att lånet ska betalas tillbaka, jämfört med 65 procent av kvinnorna. Skillnaden mellan kvinnor och män är störst bland dem som är 35 år eller äldre. Av dessa anger 71 procent av männen att

de är opåverkade av återbetalningen av lånet. Av kvinnorna i denna åldersgrupp anger 62 procent att de inte påverkas av att lånet ska betalas tillbaka.

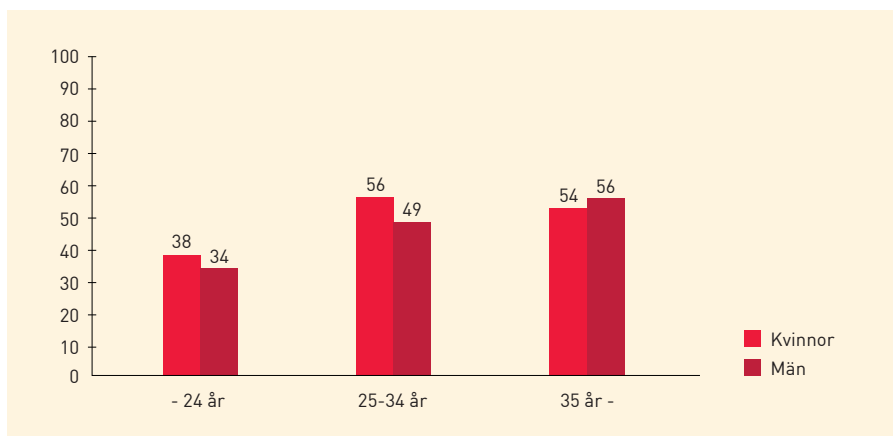
Kvinnor i den äldsta åldersgruppen påverkas alltså mest av att lånet ska betalas tillbaka. Denna påverkan tar sig främst uttryck i att dessa kvinnor försöker att låna mindre än de har möjlighet till. De anger också att de koncentrerar sig mer på sina studier, troligen för att kunna hålla studietempot uppe och därmed skuldsättningen nere. Det finns med stor sannolikhet även ett samband mellan synen på låntagandet och kvinnors val att arbeta för att hålla nere sin studieskuld. Både bland samtliga respondenter och bland dem som har studiemedel är det mycket vanligare att kvinnor arbetar vid sidan av sina studier än män.

Ett av studiestödets viktigaste mål är att det ska bidra till att rekrytera kvinnor och män till studier. Därför har studerande under lång tid tillfrågats om huruvida de skulle ha påbörjat studierna om de inte hade fått studiemedel. De som svarar ”nej” eller ”nej, troligen inte” på denna fråga brukar anses rekryterade genom studiemedelssystemet. Svaren på frågan har varit förhållandevis stabila över tid.

Studiemedlen betyder generellt sett mer för kvinnors val att studera än för mäns.

DIAGRAM 2 Andel kvinnor och män som svarat "Nej, troligen inte" eller "Nej" på frågan: Om det inte hade funnits statligt studiestöd då du började studera, hade du ändå börjat?

Fördelat efter ålder. Andelar i procent.

Av kvinnor som har studerat med studiemedel anger 48 procent att de inte, eller troligen inte, hade börjat studera utan studiemedel. Motsvarande andel av männen är 43 procent.

Generellt sett betyder studiemedlen mer för dem som hunnit bli lite äldre. Noterbart är att bland studerande 35 år eller äldre betyder studiemedlen lite mer för männens val att studera än för kvinnornas, vilket är omvänt mot vad som är fallet i de yngre åldersgrupperna. Det är svårt att säga vad detta beror på. En möjlig förklaring är att män som studerar inte tycks

ha samma möjligheter som kvinnor att få ekonomiskt stöd från en partner. Så är fallet för studerande som har barn⁴, men är något som kan gälla för alla studerande som uppnått en viss ålder. Ett tecken på att så kan vara fallet är att 61 procent av de manliga studiemedelstagare som är 45 år eller äldre tar studielån, jämfört med 47 procent av de kvinnliga studiemedelstagarna i samma åldersgrupp.⁵ En annan trolig förklaring är att kvinnor oftare arbetar vid sidan av sina studier och därigenom minskar behovet av att låna. För den som arbetar kanske behovet av studiemedel inte heller är lika påtagligt.

⁴ CSN (2014). Den ekonomiska situationen för studiemedelstagare med barn. Rapport 2014:3.

⁵ CSN (2016). Studiemedel till äldre studerande. En uppföljning av höjda åldersgränser. Rapport 2016:1.

Att kvinnor i yngre åldrar anger att de är mer beroende än män av studiemedel för att börja studera, kan ha ett samband med att yngre män oftare får ekonomiskt stöd från sina föräldrar eller bor kvar hemma. En annan faktor som troligen påverkar är att personer som har föräldrar med lägre utbildning i genomsnitt är mer beroende av studiestöd för sitt val att studera än de med mer högutbildade föräldrar.⁶ Eftersom kvinnor exempelvis börjar i högskolan i

större utsträckning än män så är det en större andel av kvinnorna i varje social kategori (mätt utifrån föräldrarnas utbildningsnivå) som börjar i högskolan.⁷ I CSN:s enkätundersökning har en större andel av kvinnorna än av männen föräldrar som saknar eftergymnasial utbildning. Det får till även följd att studiemedlen kan vara mer betydelsefulla för de kvinnor som fortsätter att studera efter gymnasiet, jämfört med de män som studerar vidare.

⁶ CSN (2014). Skilda studieförutsättningar. En analys av studier, studieekonomi och hälsa utifrån föräldrarnas utbildningsbakgrund. Rapport 2014:8.

⁷ UKÄ (2016). Universitet och högskolor. Årsrapport 2016. Rapport 2016:10.

Yngre kvinnor känner sig ofta stressade

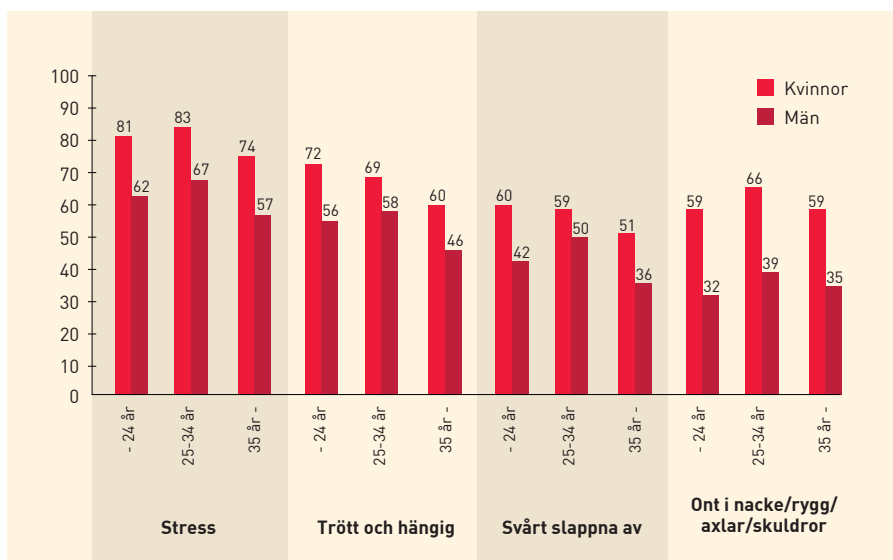
I beskrivningen av sitt allmänna hälsoläge anger 69 procent av samtliga studerande att de mår ”bra” eller ”mycket bra” och 5 procent anger att de mår ”dåligt” eller ”mycket dåligt”. Män anger oftare än kvinnor att de ”mår bra” eller ”mycket bra”, 71 procent av männen och 67 procent av kvinnorna anger detta. Skillnaden mellan könen är störst

i den äldsta åldersgruppen, studerande 35 år eller äldre, där 70 procent av männen och 65 procent av kvinnorna bedömer sitt hälsoläge som bra eller mycket bra.

Kvinnor anger i betydligt högre utsträckning än män att de ofta upplever olika former av hälsobesvär.

DIAGRAM 3 Andel kvinnor och män som svarat ”Ja” på frågan: **Upplever du ofta att du...?**¹

Fördelat efter ålder. Andelar i procent.

¹ Svartalternativen i sin helhet var ”...känner dig stressad”, ”...känner dig trött och hängig”, ”...har svårt att slappna av” och ”...har ont i ryggen/nacke/axlar/skuldror”.

Skillnaderna mellan kvinnors och mäns upplevelse av hälsobesvär är genomgående ganska stora. Störst är gapet när det handlar om ont i rygg, nacke, axlar och skuldror. Av kvinnorna upplever 62 procent ofta sådana besvär, jämfört med 36 procent av männen. Bara när det gäller upplevd ensamhet och ett undvikande av sociala sammanhang anger en större andel av männen besvär.

Skillnaderna i kvinnors och mäns upplevda hälsa består även vid en fördelning efter ålder. Vid en jämförelse av de fyra

vanligaste besvären är det en högre andel av kvinnorna som upplever dessa besvär oavsett ålder.

Det kan noteras att andelen av de studerande som upplever olika typer av hälsobesvär ofta är högst i de båda yngre åldersgrupperna och lägst i den äldsta åldersgruppen. Av de vanligaste besvären är det i stort sett bara besvär med rygg, nacke, axlar och skuldror som är lika vanliga bland studerande som är 35 år eller äldre som bland yngre studeran-

TABELL 2 Andel kvinnor och män som svarat "Ja" på frågan: Upplever du ofta att du...?

Andelar i procent.

	Kvinnor	Män	Samtliga
... känner dig trött och hängig	68	55	63
... känner dig ensam	30	34	32
... känner dig deprimerad och ledsen	33	28	31
... känner dig stressad	81	63	74
... har besvär med sömnen	38	38	38
... har svårt att slappna av	58	44	52
... har svårt att koncentrera dig	51	47	50
... har besvär av ångslan, oro eller ångest	48	39	45
... undviker sociala umgängen/sammanhang	23	28	25
... har ont i ryggen/nacke/axlar/skuldror	62	36	51
... har ont i huvudet	44	21	35
... har ont i magen	32	14	25
... har ett tryck över bröstet och/eller hjärtklappning	21	14	18
... känner annat fysiskt/psykiskt obehag	11	9	10

de. När det gäller stress och trötthet är de upplevda besvären vanligare bland yngre än äldre studerande. Detta gäller både kvinnor och män. Samtidigt som upplevelsen av olika hälsobesvär tycks vara vanligare bland yngre studerande, uppger denna grupp alltså något oftare än äldre att det allmänna hälsotillståndet

är bra eller mycket bra. Detta kan tolkas som att upplevelsen av olika hälsobesvär inte nödvändigtvis påverkar upplevelsen av den allmänna hälsan på ett negativt sätt. Vad som anses vara hälsobesvär skulle också kunna tänkas variera mellan studerande i olika åldersgrupper.

Diskussion och slutsatser

Det finns i flera fall skillnader mellan kvinnor och män när det gäller studier och studiesituation. Sedan tidigare vet vi exempelvis att kvinnor i högre utsträckning än män planerar att studera vidare efter ungdomsårens utbildning och även oftare påbörjar sådana studier. Vi vet också att valet av utbildning ofta följer traditionella könsmönster och att kvinnor i stort sett genomgående har bättre studieresultat än män.⁸ Även inom de områden som tas upp i denna rapport finns det skillnader mellan könen. Vi ser att män och kvinnor har delvis olika upplevelser av studierna, studiesituationen och ekonomin, samt ser delvis olika på studiestödet.

Det finns dock även områden där kvinnor och män har en likartad uppfattning och upplevelse. Kvinnor och män upplever t.ex. studieekonomin på ett likartat sätt. Även studiemedlens tillräcklighet uppfattas ungefär lika av kvinnor och män. Detta bör ses som positivt eftersom lika ekonomiska villkor är en viktig förutsättning för att kvinnor och män ska ha jämställda möjligheter att studera.

I sammanhanget kan det vara värt att uppmärksamma att olika inslag i studiestödet

kan få olika effekter för jämställdheten. Det finns t.ex. inslag i studiestödet som är avsedda att underlätta för äldre och för studerande med barn. Det s.k. tilläggslånet lämnas till studerande som är minst 25 år och som har haft en viss inkomst innan de påbörjade studierna. Tilläggsbidrag ges till studerande som har vårdnaden om barn. Dessa båda tillägg är avsedda att ges till studerande med högre kostnader, oavsett kön, och har som syfte att ge personer med högre utgifter möjligheter att påbörja studier. Dessa och liknande inslag kan påverka kvinnor och män olika. Eftersom män har högre inkomster än kvinnor kan tilläggslånet tänkas gynna män mer än kvinnor. Män är också något överrepresenterade bland dem som tar tilläggs lån, i förhållande till antalet manliga studerande. Tilläggsbidraget till studerande med barn betalas med överväldigande majoritet ut till kvinnor och kan således sägas gynna kvinnor mer än män.

Ett område som kvinnor och män har delvis olika upplevelse av är studiesituationen. Utom när det gäller studerande äldre än 35 år upplever kvinnor oftare än män att studiesituationen är god. Vad detta beror på kan inte med säkerhet sägas med

⁸ Se t.ex. UKÄ (2016) Universitet och högskolor. Årsrapport 2016. Rapport 2016:10; UKÄ (2016) Färre påbörjar högre utbildning – Rekrytering till högre utbildning från Sveriges län och kommuner. Statistisk analys 2016-08-31/7; SCB (2016) Gymnasieungdomars studieintresse läsåret 2015/2016. Temarapport 2016:2.

utgångspunkt i denna studie, även om vi kan se att studerande kvinnor bl.a. oftare känner stöd från vänner och familj i sina studier. En positiv upplevelse av studiesituationen skulle också kunna ha att göra med att kvinnors studieresultat är bättre än mäns och att kvinnor oftare än män har en allmänt sett positiv framtidsbild (92 procent av kvinnorna och 86 procent av männen tror på en ljus framtid)⁹.

Det är troligt att kvinnor ofta har en högre ambitionsnivå än män, vilket kan bidra till kvinnors goda studieresultat. Det går dock också att se en annan sida av kvinnors höga ambitioner, nämligen att kvinnor i mycket högre utsträckning än män anger att de upplever olika former av hälsobesvär. Det framstår som sannolikt att det finns ett samband mellan många kvinnors höga krav på sig själva, ett högt upplevt studietempo och upplevelsen av vissa hälsobesvär såsom stress och oro. Män tycks ställa lägre krav på sig själva, eller upplever åtminstone inte att dessa krav påverkar dem och deras studier negativt, vilket då på motsvarande sätt sannolikt kan hålla tillbaka vissa stressrelaterade hälsobesvär.

Även om kvinnor och män bl.a. upplever att studiestödet räcker ungefär lika långt, finns det skillnader i synen på framför allt studielånet och det egna låntagandet. Inte minst lite äldre kvinnor som studerar med bidrag och lån anger förhållandevis ofta

att låntagandet påverkar dem. Kvinnor försöker oftare än män på olika sätt hålla nere sitt låntagande, t.ex. genom att arbeta. Män anger även i högre utsträckning än kvinnor att de tar lån de egentligen inte behöver för att klara sitt uppehälle.

Kvinnors och mäns attityder till lån kan vara en bidragande förklaring till att en högre andel av de män som studerar med studiemedel även väljer att låna. Kvinnors och mäns attityder till att ta lån skulle också kunna ha ett samband med kvinnors och mäns syn på återbetalningen av sina lån. Det har visat sig att kvinnor betalar in en högre andel av det belopp som debiteras.¹⁰ Att kvinnor är mer noggranna återbetalare av sina lån kan vara en spegling av kvinnors mer försiktiga attityd till låntagande.

Studiemedlen tycks vidare vara viktigare för kvinnors val att studera än för mäns. En sannolik orsak till detta är att många kvinnor som studerar är lite äldre och att äldre är oftare än yngre rekryterade av studiemedlen än yngre. En annan möjlig förklaring är att studerande vars föräldrar har låg utbildning i högre grad är rekryterade med hjälp av studiemedlen än studerande med högutbildade föräldrar – det är ofta mer självklart att börja studera för studerande med högutbildade föräldrar. En högre andel av kvinnorna i varje årskull fortsätter att studera, vilket innebär att fler kvinnor

⁹ Se även CSN (2013). Studerande kvinnors och mäns upplevelse av sin hälsa. Rapport 2013:1.

¹⁰ CSN (2013). Andel av debiterat belopp som betalas in. Intern promemoria.

med förhållandevis lågutbildade föräldrar studerar vidare. De kvinnliga respondenterna i CSN:s undersökning hade också oftare än männen föräldrar som saknade eftergymnasial utbildning. Studiemedlen kan vara särskilt betydelsefulla för dessa.

Det är viktigt att vara uppmärksam på hur studiestödets utformning påverkar

kvinnors och mäns möjligheter att utbilda sig. I denna rapport framkommer det exempelvis att kvinnor tycks mer försiktiga med att ta lån. Kvinnor arbetar t.ex. oftare vid sidan av studierna för att slippa ta lån. En ökning av inslaget av lån i studiestödet skulle därmed kunna påverka kvinnor mer än män.

CSN, Norra Tjörngatan 2, 851 82 Sundsvall

